

Тетяна КАТИЛОВА,
вчителька географії Кульчієвецького ліцею
(зі структурними підрозділами гімназія і початкова школа)
Слобідсько-Кульчієвецької сільської ради Кам'янець-Подільського району

Від сприйняття матеріалу – до пізнавальної діяльності

Зважаючи, що більша частина інформації, яку отримує людина, має географічну компоненту, то важливе значення для формування світоглядної позиції учнів має їх географічна компетентність, складовими якої є: «когнітивний (володіння знаннями змісту компетентності); діяльнісний (досвід прояву компетентності у різноманітних стандартних і нестандартних ситуаціях); ціннісно-змістовий (ставлення до змісту компетентності й об'єкта її застосування); емоційно-вольовий (емоційно-вольової регуляції процесу й результату прояву компетентності); мотиваційний (готовності до власне прояву компетентності) компоненти» [2, с. 16].

Використовую наступні нетрадиційні форми проведення занять та сучасні педагогічні прийоми:

- «Дивуй» – розповідаю цікаві факти про географічні об'єкти, явища, тощо.
- «Практичність теорії» – учні проводять спостереження за певними об'єктами, застосовують теорію на практиці.
- «Відстрочена відгадка» – задаю учням запитання, або загадку, відповідь на які можна дізнатися, опрацювавши новий матеріал.
- «Проблемне питання» – ставлю запитання проблемного характеру, відповідь на яке учні можуть дати, проаналізувавши зв'язки із вивченим раніше матеріалом.

Так, у 6 класі при вивченні теми «Географічні дослідження» застосовую практичний метод: учні вимірюють довжину тіні від гномона та кут падіння сонячних променів. Під час вивчення «Орієнтування на місцевості» урок проводжу на шкільному дворі, учні вчаться визначати сторони горизонту. Кожен із учнів самостійно шукає об'єкти, які вказують напрям на північ (крона дерев, мох, пень і т. д.).

Вивчаючи тему «Компас», діти знайомляться із компасом та як ним користуватись. Урок на тему «План місцевості» теж проводжу на шкільному майданчику: учні вчаться складати план місцевості, використовуючи планшет, компас, рулетку, олівець та папір; застосовують окомірне полярне знімання.

Вивчаючи тему «Мінерали, гірські породи і корисні копалини» у 6 та 8 класах, учні мають можливість розглянути колекцію гірських порід та мінералів, перевірити їх за шкалою твердості, що їм дуже подобається.

Практичну роботу «Ознайомлення з одним із природних комплексів своєї місцевості» у 6 класі проводжу як екскурсію до лісу. Діти фотографують рослини, птахів, комах, які їм зустрілись, а потім визначають їх назви, також розглядають ґрунт та намагаються визначити його тип.

Метод проектів використовую у всіх класах.

У 7 класі під час вивчення розділу «Материка» учні готують презентації про об'єкти, які їх найбільше вразили, або про найзагадковіші рослини чи тварини певного материка. У 8 класі при вивченні теми «Територіальні зміни меж України з ХХ ст.» малюють герби певної області, а із зворотної

сторони пишуть основну інформацію (дати утворення, площі, кількості населення тощо). Аналогічно в 10 класі при вивченні різних країн світу виготовляють «Візитну картку країни» (прапор, столиця, площа, кількість населення, державна мова та ін.). Це формує й розвиває вміння образно мислити, прагнення до дослідів, а також зацікавлення до вивчення природних процесів і явищ. Як підкреслює Шиліна С. Г.: «Уміти створювати, реалізувати чи брати участь у проєктах – це вже життєва компетенція» [3, с. 24].

Після завершення теми можу застосовувати прийом «створи кросворд»: учні самостійно складають невеличкі кросворди та обмінюються ними, охоче розгадують.

Географія неможлива без знання карти і роботи з контурними картами. Це розвиває просторову уяву, сприйняття кольору, уважність, спостережливість. Використовую програму «Seterra». Вона допомагає краще запам'ятати географічні об'єкти при вивченні материків. А під час вивчення курсу «Регіони та країни» учні активно користуються цією програмою, запам'ятовуючи розташування певної країни та її столицю.

Використовую такий метод навчання, коли учні 6, 7, 8 та 10 класу на «німій карті» виконують різні завдання: нанести річки або показати кольоровими олівцями природні зони, країни і т. д. Це сприяє розвитку зорової пам'яті, вміння практично «переносити» певний простір на карту та «бачити» певну місцевість.

Застосовую метод «Відстрочена відгадка». Повідомляю дітям про якийсь маловідомий факт, або ставлю питання-загадку, на яке протягом вивчення матеріалу учні знаходять відгадку.

Також використовую прийом «Проблемне питання» у всіх класах та на кожному уроці. У 7-му на уроці за темою «Клімат Південної Америки» ставлю проблемне питання «Чому на західному узбережжі Південної Америки утворилась пустеля Атакама?». У 8 класі під час вивчення теми «Форми земної поверхні» ставлю питання «Чим можна пояснити те, що у рельєфі України 95% становлять рівнини?».

Використані джерела

1. Надтока В.О. Деякі аспекти реалізації компетентнісного підходу в процесі навчання географії України в основній школі. // Український педагогічний журнал №3 2016, с. 84-92.

2. Самойленко В.М. Дидактика географії: монографія / В.М.Самойленко, О.М.Топузов, Л. П. Вішнікіна, О. Ф. Надтока, І. О. Діброва. – К. : Педагогічна думка, 2014. – 586 с.

3. Шиліна С.Г. Шляхи реалізації компетентнісного підходу у викладанні географії. – Миколаїв, 2010. -32 с.